

Preses Helga Haugland Byfuglien

Preken, avskjedsgudstjeneste i Nidaros domkirke, 26. januar 2020

Tekst: Lukas ev. 18, 35-43 (Den blinde ved Jeriko)

Han kunne ikke ane at fortellingen om han skulle høres i 2000 år. Og enda mindre at ropet hans skulle lyde som en bønn i gudstjenester over hele jorden: «Jesus, du Davids sønn, ha barmhjertighet med meg! Kyrie eleison.» Bartimeus, som han heter, er tigger, sitter i veikanten med skålen sin, i fillete klær og med bind for øynene. For han ser ikke, men sanser at noe står på. Han får vite at det er Jesus fra Nasaret som kom forbi. Da han ropte på Jesus, ble han snakket til, for han forstyrret. Men ropte han enda sterkere: «Ha barmhjertighet med meg.» Jesus stanser og sa at han måtte komme nærmere. Og så spør han, overraskende: «Hva vil du jeg skal gjøre for deg.»

Var ikke det et spørsmål, med et opplagt svar?

Det sier noe veldig viktig: Jesus er ikke invaderende og insisterende, men inviterende og inkluderende. Slik gir han Bartimeus verdighet. Sånn møter han også oss. Det er et forbilde for hvordan vi skal bekrefte menneskers verd, både den vi passerer som sitter med skålen og de vi snakker med og de vi omtaler. I møte med kirken skal mennesker bli møtt som likeverdige, aldri bli gjort små. Vi som vil følge Jesus og høre til i kirken, kan vedstå oss våre lengsler og behov. Vi mister ikke oss selv. Vi gjøres ikke til objekt, men utfordres til å være subjekter i vårt eget liv – som Bartimeus.

Herre, la meg få synet, igjen.

Han så, igjen. Under skjedde ikke ofte på Jesus sin tid. Det skjer heller ikke ofte i vår tid, men det skjer, og uten at noen kan forklare det, til tross for alt vi nå vet og kan. Under kan ikke bestilles eller gis som løfter til mennesker som er syke. Det forteller at Guds virkelighet

bryter inn i verden. Det er et tegn på noe som er mer enn det som alt er blant oss – mer enn det vi kan forklare.

Bartimeus gjenvant det som var tapt. Ha må ha kjent det som om han fikk en ny start. Som når alvorlig sykdom slipper taket og gleden er stor over å bli frisk. Når vi har våget å snakke ut om det som har ligget inni oss som en tung hemmelighet eller har bedt om tilgivelse for en urett. Da er det som livet åpner seg på ny. Byrdene tas bort. Hva må ikke Bartimeus ha kjent, han fikk se alt på nytt. Han kunne se mennesker, blomster, landskapet og byen som lå der inne, Jeriko.

Jeriko er en av verdens eldste byer. Tre fortellinger i Det nye testamentet er knyttet til Jeriko, og de er blant de mest kjente i Bibelen. De hører til barnelærdommen og er fremdeles av våre grunnfortellinger. Den første handler om Sakkeus, tolleren i Jeriko, som utnyttet andre, som satt godt gjemt i morbærtreet, som ville se Jesus, men ikke bli sett. Men Jesus både så han, kjente han og ble med Sakkeus hjem. Det er en fortelling om tilgivelse, oppgjør og ny start. Den andre er eksempelfortellingen som finner sted mellom Jerusalem og Jeriko – den barmhjertige samaritan. Den gir et radikalt svar på spørsmålet om hvem som er min neste. Jesus utfordret mennesker til å se at min neste ikke bare er de jeg kjenner og er glad i, mener også den fremmede som trenger min hjelp og omsorg. Den tredje handler om Bartimeus som var blind, han fikk se igjen, og han trodde på Jesus.

Bare den ene handler om synssansen. Men handler ikke alle tre om å se – hvem som er min neste, hvordan Jesus inviterer den som utnytter andre, til oppgjør og fellesskap. Og hvordan livet kan endre seg og bli fritt igjen, noen ganger som et under.

Bartimeus trodde på Jesus. Ropet hans syder av forventning og tillit. Trolig hadde han hørt ryktene om han som så den som var utenfor, og den som var fylt av skam og reiste opp den som lå nede. Troens gave er å stole på og ha tillit til Jesus, som gir oss livsmot og håp, også

når livet er på sitt mørkeste. Troens gave er også **hva** vi tror på: Troen lar oss se verden og oss selv som Guds skaperverk, som han elsker oss mer enn vi forstår. Han gjør det til tross for at vi ikke har maktet å ta vare på jorden og ikke har gjort alt det vi kan for å lindre nød. Vi tror på en Gud som ser og som tilgir.

Bartimeus ønsket seg å få synet, igjen.

Han må ha sett før. Men det var ikke nok. Han ønsket å se igjen.

Jeg ber også om å få se, igjen, både tilbake og fremover: Som ung ble jeg stolt av å høre til i kirken – som var så livsnær og gav rom for oss ungdommer. Vi ble utfordret til å kjempe mot urettferdighet og for solidaritet. Vi var mange i et stort ungdomsarbeid og hadde ledere som gav opplæring og ansvar og formidlet evangeliet troverdig. Kirken var stedet for dyp glede og frodig livsutfoldelse og mye optimisme. Ennå ser jeg kirken som et gledens sted. For her møtes vi alle med Guds nåde og får tilgivelse og ny start, uansett hvem vi er og hva vi har i bagasjen. Vi står sammen med mennesker av god vilje om verdier som kjemper for menneskeverd, frihet og fred. Mange gir av seg selv for å gi andre et bedre liv. På tvers av ulike meninger og syn på viktige spørsmål er vi et fellesskap som finnes over hele jorden. Så har jeg også etterhvert sett mer av det jeg ikke er stolt av: Kirkens forsvar for slaveri, kirkens allianse med makthavere og rike og kirkens nøling med å støtte likestilling mellom kvinner og menn. Kirkens historie er ikke bare å glede seg over. I vår nære historie har vi innsett at kirken har gjort urett mot urfolk, tatere/reisende og homofile. Det har vært grunn til å beklage og endre holdning, språk og handlinger. Lærdommen er at kirken må se på egen rolle og være årvåken når menneskeverd krenkes og grunnleggende verdier settes til side. Det er dypt meningsbærende når vi hver søndag, også i dag, synger: Kyrie eleison – som en erkjennelse av at vi trenger **Guds** barmhjertighet.

Med troen på tilgivelsen og fremtiden våger vi å kjempe med alle gode krefter for en bedre fremtid for vår verden. Vi har vært nødt til å se på nytt, ikke bare med øynene, men med tanke, ny kunnskap og ikke minst med hjerte. Kirken må våge å ta steg videre der vi stod stille. Og hele tiden være ydmyke og se etter hva som er rett og sant, og besinne oss på hva som står i sentrum og er uforanderlig når vi skal være kirke i vår tid. Kirken er alltid kalt til å formidle evangeliet om Jesus Kristus, som levde ut en kjærlighet som vant over døden, verdens lys. Når mørket trenger seg på, og vi knapt ser alt det vakre som skinner, gir troen på Jesus håp. Med trygghet og glede kan vi, i følge med Bartimeus og alle de andre, gå fremtiden i møte sammen med han.